

Amblikud näitwad õdigeustawamalt ilmu.

Kui nüid kül ei tähtramat egga temma tegija ilmu töde mõda tea ettekulutada, waid neid wanna perritud wisi ja usfo pârrast, nenda kuida arwab ja mõtkeb, umbsest peast tähtramatusse kirjutab: siis on õmmetige mitmed muud asjad, mis selgeste jo emalt teada andwad, kuida ilm wöstab pöerda, ehk, kas wihma, kuiwa, wai tuult tullemas. Pöllomehhel sedda mittokörd tarwis, ilmu etteteada; ning et se nenda, sellepârrast on siis ka innimesed mõnda mõnnest asjast tähhelepânnud, kust nähha, missuggust ilma odata.

Kes sedda ei peaks teadma, et kui tâlekesed õhtoti suisel ajal hüpparwad ja kepsö lôwad, et siis töösel pâwal kuiwa tulleb? ehk kui kalkunid rîngitqant: siwad; ehk hanned ja pardid jões hulgakeste suplewad, ujudes lendwad ja alla laszewad, et siis saddu ja tuult ettenâitwad; ja nenda on mitmed lomad ja asjad, mis selgeste tullewaid ilmu kulutawad.

Saksa rahval on i l m a f l a s, (Barometer) se näitab päew, ehk pooltõistki ette, kui wihma, tuult ehk kuiwa on tullemas; ja on sedda hâsti mõista, mis pârrast ellawöhöbbe, mis ilmaklasis ilma näitajaks on, förd allaneb, förd jâlle tööeb. Kui ta flasputkes (Röhre) töuseb, siis selgib taewas; ja sedda ennam ta töuseb, sedda pitkemalt saab kuiwa ollema: agga kui ta allaneb, siis tulleb wihma, ja sedda allamale ta lähheb, sedda kauemast saab wihma ehk tuult ollema. Agga et sesuggune ilmanâitoja paljo maksab, ja üks õrn riistapu on, ei jõua eggas ta tallorahwas tedda ei sada eggas piddada.

Saksa-, Woesi- ja Prantsuse-maa tallopojad peawad omma toa seina peäl piisikest karbikest, mis kui üks weike titte ehk nukko majakene tehtud, sel kaks ust kõrwo seismas, nenda kuida modikene siinammas näitab.

Majakese sees on weike wedroga rattas; selle ümber käib üks pioli: keel, mis lamba solist tehtud, ja seiswad ratsa peäl kaks piisikest kujukest, töine meeste:, ja töine naester rahwa kujokene. Kui ilm kuiwa näitas, siis tulleb naene ulse ette, ja mees jäeb sisse: agga kui wihma on tullemas, siis lähheb naene sisse, ja mees tulleb ulse peale.

Se weider assi sunnib nenda: rattas ligub lappiti tappi ümber, ja violi: keel, mis temma ümber käib, on omma töise õtsaga tagga majakese seina külles kinni. Kui wihma tulles mas, juba siis, ilma, et innimesed sedda igakörd tunneks, tul rõssine ja niiske, mis violi: keelt lôdwaks reeb; sellepârrast wennib temma, ja tulleb siis mees ukse peale; ja kui kuiwa on, siis kuiwab keel peagi jâlle kollo; saab lähhemaks; pôrab rattast; kisub meest sisse, ja tulleb siis naene ukse peale, ehk kui kauast kuiwa on, hoppis ukje ette wâlja.

Sesamma tallorahwa ilmanditaja, ei maksu wâhhematki rahha, et iggaüks, kes wâhhegi mõistab nikkerdada, sedda öskab teha: agga sellegi pârrast on temma pöllomehhel majaellus, mõnne sui:töde tallitamise kõhas, üks wâgaga hea majanõu, mis pea nisamma paljo maksab, kui ilmaklassid, mis saksa rahwas barometriks nimmetawad.

Agga amblikud on veel ustawamad ilmanditjad, tut needhinnatsed mõllemad ammusiki et jõua olla. Sedda ei ole paljo aega, et innimesed sedda teada sanud. Üks Prantsus *), kes Hollandi:maal, liagi kahheksa aastat wanagi tornis kinni olli, ning sel ses willetsas igawuses mund kui ümblikuid seltsimehhiks polnud; õppis sedda neist, et ilmu teadwad ettenâidata. On siis need, kes selle asja peale märkand, ja neid ellajaid tähhele hakkand pannema, sedda

* Quatremero D'Uyonval.